

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΣΥΝΘΕΤΑ ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΚΑΙ ΑΝΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Ομάδα Εργασίας:

Μαρία Πουρνάρα

Μάχη Μαρίνου-Bleeker

Βασιλική Βούρδα

Κων/να Μπέκιου

ΤΙΤΛΟΣ: Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΑ

ΕΠΙΠΕΔΟ	ΜΕΣΟ (B1)
ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΝΗΛΙΚΕΣ (10 έως 12 μαθητές)
ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΟΣ ΧΡΟΝΟΣ	2 ΔΙΔ. ΩΡΕΣ
ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ-ΥΛΙΚΟ	<ul style="list-style-type: none">• ΣΧΕΔΙΑΖΟΝΤΑΣ ΕΝΑ ΜΕΝΟΥ• ΤΡΕΙΣ (3) ΦΩΤΟΤΥΠΙΕΣ ΑΝΑ ΜΑΘΗΤΗ• ΒΙΝΤΕΟ με Θ. ΒΕΓΓΟ• ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΜΑΝΟΥ ΧΑΤΖΗΔΑΚΙ «ΚΥΚΛΑΔΙΤΙΚΟ»• ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ HOT ΡΟΤΑΤΟΕΣ• PC ΜΕ ΣΥΝΔΕΣΗ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΤΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΞΕΡΟΥΝ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΑΠΟ ΠΡΙΝ	<ul style="list-style-type: none">• ΒΑΣΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΑΡΣΕΝΙΚΩΝ ΣΕ -άς, -ας, -ής, -ης, -ές, -ούς, ΘΗΛΥΚΩΝ σε -α, -η, -ου, και ΟΥΔΕΤΕΡΑ σε -ι, -ο, -ος και -μα• ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ (ΛΙΓΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ, π.χ. επίρρημα+όνομα, επίθετο+όνομα, κλπ)¹
ΤΡΟΠΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΕΠΑΓΩΓΙΚΟΣ
ΤΡΟΠΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	TBL
ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Η ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ ΣΥΝΘΕΤΑ ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΚΑΙ ΑΝΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ Ο ΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

¹ Βλ. Χρήστος Κλαίρης – Γεώργιος Μπαμπινιώτης (2001): *Γραμματική της Νέας Ελληνικής (Τόμος Α')* - Το όνομα της Νέας Ελληνικής (σελ. 93 - 100)

Θεωρητικό Υπόβαθρο

Για το συγκεκριμένο μάθημα η ομάδα μας αποφάσισε να χρησιμοποιήσει τη **διδασκτική μέθοδο που στηρίζεται σε δραστηριότητες (TBL)**, στα πλαίσια της επικοινωνιακής μεθόδου, η οποία προσφέρει μεγαλύτερη ευελιξία στον τρόπο οργάνωσης του μαθήματος και ευνοεί τη χρήση πολυμέσων για τη διεξαγωγή του. Ιδιαίτερα σε τάξη ενηλίκων, όπου έχει γίνει ανάλυση των ενδιαφερόντων και των αναγκών των μαθητών, οι οποίοι λόγω ηλικίας και ωριμότητας αρέσκονται να έρχονται σε επαφή με πραγματικές επικοινωνιακές καταστάσεις και να μαθαίνουν μέσα από την έκθεση σε αυτές, θεωρήσαμε ότι η συγκεκριμένη διδασκτική προσέγγιση θα έχει μεγαλύτερη επιτυχία και θα ανταποκριθεί καλύτερα στους στόχους του μαθήματος.

Οι **δεξιότητες** στις οποίες θα εμπλακούν οι μαθητές είναι οι τέσσερις επιδιωκόμενες σε κάθε μάθημα, δηλ. η κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου και η παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου.

Σύμφωνα με τη λογική της συγκεκριμένης διδασκτικής μεθόδου, ξεκινάμε από την έκθεση των μαθητών σε ένα πρόβλημα, την ανάγκη να ανταποκριθούν σε ένα καθήκον, εν προκειμένω τη **σύνταξη ενός μενού/καταλόγου για ένα εορταστικό τραπέζι**. Ύστερα από ένα στάδιο *προθέρμανσης*, οι μαθητές επιτελούν το καθήκον τους/ομαδική εργασία και μέσα από αυτή τη διάδραση καλλιεργούν την ικανότητά τους στην κατανόηση και παραγωγή γραπτού λόγου, αλλά και προφορικού, εφόσον συζητούν μεταξύ τους.

Στη συνέχεια γίνεται η **εστίαση στη γλώσσα** με τη διδασκαλία των ισοσύλλαβων και ανισοσύλλαβων ονομάτων όλων των γενών, την παρουσίαση των καταλήξεων σε όλες τις πτώσεις, τη μετακίνηση ή όχι του τόνου και τις διάφορες παρατηρήσεις που αφορούν επιμέρους ονόματα.

Αφού ολοκληρωθεί και γίνει κατανοητή η κλίση αυτών των ονομάτων, αναφερόμαστε στη σύνθεση λέξεων στη Νέα Ελληνική. **Εξηγούμε όλη τη θεωρία**, όπως την ύπαρξη του συνδετικού φωνήεντος και τις διάφορες αλλοιώσεις που μπορεί να υποστεί ο τόνος της νέας λέξης σε σχέση με τις δύο που αποτελούν τα δύο συνθετικά της και εξηγούμε τις αλλαγές που μπορούν να υπάρξουν στην κατάληξη της νέας λέξης (π.χ. τραπέζι + μαντήλι = τραπεζομάντηλο). Για τη **γραμματική** οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν έντυπες γραμματικές όπως του Τριανταφυλλίδη, του Holton David, Peter Mackridge και Ειρήνης Φιλιππάκη-Warburton, του Χρήστου Κλαίρη και Γεωργίου Μπαμπινιώτη ή επίσης την ιστοσελίδα της Πύλης για την Ελληνική γλώσσα.

Το **λεξιλόγιο** που θα διδαχτούν οι μαθητές και που χρησιμοποιείται σε όλες τις δραστηριότητες είναι σχετικό με την **κουζίνα και το διαιτολόγιο των Ελλήνων**.

Για τον **τονισμό** θα γίνουν αναφορές χωριστά στις απλές ισοσύλλαβες και ανισοσύλλαβες λέξεις και στη συνέχεια θα προχωρήσουμε στον τόνο των σύνθετων ισοσύλλαβων και ανισοσύλλαβων.

Όλες οι **δραστηριότητες** (ελεγχόμενες, καθοδηγούμενες, επικοινωνιακές και ασκήσεις για το σπίτι) στοχεύουν στην κατάκτηση και εξάσκηση και των τριών ζητούμενων (σχετική γραμματική, θεματικό λεξιλόγιο, τονισμός) και στη δημιουργία αναγκών, ώστε οι μαθητές να υποχρεωθούν να κατανοήσουν και να παράγουν λόγο σε ρεαλιστικές συνθήκες. Για το σκοπό αυτό έχουμε χρησιμοποιήσει το διαδίκτυο και έχουμε εμπλουτίσει την εργασία με ένα βίντεο από τον ελληνικό κινηματογράφο και με ένα τραγούδι (το 'Κυκλαδίτικο' του Μ. Χατζηδάκι).

ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΠΡΟΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (Στάδιο αφόρμησης)

Μοιράζουμε σε όλους τους μαθητές την 1η φωτοτυπία με το παρακάτω κείμενο:

Ο αρχιμάγειρας του μοντέρνου οινομαγειρείου «*Γαστρονόμος*» Νικόλαος Κοντολέων και η δημοσιογράφος Μαριάννα Χατζηπέτρου, μετά από πολύχρονη σχέση, αποφασίζουν να παντρευτούν! Μετά το γάμο, για να το γιορτάσουν, θα καλέσουν φίλους και γνωστούς στο γαμήλιο τραπέζι που θα... στρωθεί προς τιμήν τους στο «*Γαστρονόμο*».

Ο γαμπρός όμως είναι αγχωμένος γιατί δεν έχει χρόνο να ασχοληθεί προσωπικά με το μενού! Το αναθέτει λοιπόν στη βοηθό του Πηνελόπη, μια νέα σεφ που, ειδικά για την περίπτωση, επιλέγει εδέσματα με κοινό χαρακτηριστικό το *πάντρεμα* δύο γεύσεων.

Πάρτε μια γεύση:

Ορεκτικά

Νησιώτικοι Χταποδοκεφτέδες

Καβουροκροκέτες

Γαριδοπιτάκια

Στρείδια με τσίπουρο

Ταραμοσαλάτα

Κυρίως Πιάτα

Αστακομακαρονάδα

Γαριδογιουβετσάκι

Ξιφίας με μανιτάρια

Γλυκά

Αμυγδαλόπιτα με παγωτό καιμάκι

Σοκολατοφουντουκόπιτα

Όμως ο αρχιμάγειρας Νικόλαος Κοντολέων δεν είναι απόλυτα ευχαριστημένος...

«Καλή η ιδέα με το «πάντρεμα», είπε με σοβαρό ύφος στη βοηθό του,

«αλλά το μενού δε μ' αρέσει... άλλαξέ το!»

Αφού διαβάσουμε το περιεχόμενο:

- εξηγούμε στους μαθητές ότι ανά ζεύγη θα πρέπει **να προτείνουν ένα καινούργιο μενού για το γάμο του αρχιμάγειρα**, επιλέγοντας πάντα πιάτα με κοινό χαρακτηριστικό το πάντρεμα δύο γεύσεων
- θα μιλήσουμε λίγο για την **ελληνική κουζίνα** που είναι γεμάτη από τέτοιου είδους **γάμους**: τυροπιτάκια, σπανακόρυζο, ρυζόγαλο... ο κατάλογος είναι πραγματικά μακρύς .
- θα σχολιάσουμε το μενού που πρότεινε η Πηνελόπη και θα εξηγήσουμε τις άγνωστες λέξεις.

ΚΥΚΛΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Δραστηριότητα:

Εξηγούμε στους μαθητές μας ότι έχουν **20 λεπτά** για να προτείνουν **το δικό τους μενού** στον αγχωμένο μέλλοντα γαμπρό! Υποδεικνύουμε επίσης στους μαθητές ότι μπορούν να πάρουν ιδέες τόσο από σχετικές ιστοσελίδες (www.nistikoarkoudi.gr, www.fagito.gr, www.gourmet.gr, www.gefsi.gr, www.sintagesgiagias.gr, www.yummyum.gr) όσο και από το **ηλεκτρονικό λεξικό** της Κοινής ΝΕ γλώσσας, όπου υπάρχει η δυνατότητα με τη **σύνθετη αναζήτηση** να εντοπίσουν εύκολα τις σύνθετες λέξεις.

Σχεδιασμός:

Τα ζευγάρια των μαθητών διαμορφώνουν το καθένα το δικό του μενού. Ο διδάσκων αναλαμβάνει ρόλο συμβούλου, χωρίς να διορθώνει όμως τυχόν λάθη των μαθητών.

Αναφορά:

Ο διδάσκων αναλαμβάνει να παίξει το ρόλο του αρχιμάγειρα. Καθένα από τα ζευγάρια παρουσιάζει το μενού που δημιούργησε για το γαμήλιο τραπέζι. Ο «αρχιμάγειρας» ακούει όλες τις προτάσεις και **διαλέγει το μενού που έχει τους πιο επιτυχημένους «γάμους» γεύσεων** ή, αλλιώς, τις περισσότερες σωστές σύνθετες λέξεις! Το καλύτερο μενού κερδίζει ένα βραβείο (θα μπορούσε να είναι ένα έδεσμα της ελληνικής κουζίνας π.χ. τυρόπιτα!)

Εστίαση στη γλώσσα

Ανάλυση:

- Ζητάμε από τους μαθητές **να εντοπίσουν τις σύνθετες λέξεις του κειμένου της φωτοτυπίας** και τις καταγράφουμε στον πίνακα.
- Παρουσιάζουμε τη **θεωρία των σύνθετων λέξεων** στη νέα ελληνική γλώσσα
 - α. είδη: επίθετα+ουσιαστικά, ουσιαστικά+ουσιαστικά, ρήμα+ρήμα, επίρρημα+επίρρημα, κλπ,
 - β. κατηγορίες: παρατακτικά, π.χ., μαχαιροπήρουνα, κτητικά, π.χ. σγουρομάλλης, αντικειμενικά, πχ. Κρεοπώλης, προσδιοριστικά π.χ. σπανακόπιτα
 - γ. σύνθετα με περισσότερα από 2 συνθετικά, μετακίνηση του τόνου, ισοσύλλαβα, ανισοσύλλαβα, τρόποι κλίσης, κλπ)
- Δίνουμε **παραδείγματα**

Ακολουθούν ασκήσεις ελεγχόμενες, καθοδηγούμενες και επικοινωνιακές (2η φωτοτυπία).

Πρακτική

Ελεγχόμενη δραστηριότητα 1 (γραμματική και λεξιλόγιο)

Με τις λέξεις που σας δίνονται προσπαθήστε να φτιάξετε άλλες σύνθετες που να σημαίνουν ελληνικές λιχουδιές:

Α' Συνθετικό	Β' Συνθετικό	Σύνθετη Λέξη
κρέας	πίτα	
σπανάκι	ρύζι	
ταραμάς	σαλάτα	
αγγούρι	ντομάτα	
πατάτα	κεφτές	
ψάρι	σούπα	
σταφίδα	ψωμί	
μέλι	μακαρόνι	
μούστος	κουλούρι	
μόσχος	καρύδι	

Ελεγχόμενη δραστηριότητα 2 (γραμματική και τονισμός)

Να μεταφέρετε τις λέξεις στον άλλο αριθμό:

τυροπιτάκια	
φαγοπότι	
κρεμμυδόψωμο	
κολοκυθοκεφτές	
μανιταρόπιτα	
ουζομεζές	
ρυζόγαλο	
καλοφαγάς	
λαχανοντολμάδων	
μουσταλευριά	

Ελεγχόμενη δραστηριότητα 3 (λεξιλόγιο)

Συμπληρώστε τα κενά με τις λέξεις στην κατάλληλη πτώση και αριθμό :

Κοτόσουπα / βασιλόπιτα / καρυδόπιτα / ρακόμελο / ντοματοχυμό / αμπελοσαρμάς

1. Με απόλυτη επιτυχία πραγματοποιήθηκε η παραδοσιακή κοπή της πρωτοχρονιάτικης..... της ελληνικής κοινότητας Βενετίας.
2. Για να σου πετύχουν οι μάθε να τυλίγεις σφιχτά τα αμπελόφυλλα!
3. Η είναι νόστιμη αν η κότα είναι ντόπια και βράσει πολλή ώρα!
4. Οι νόστιμες έχουν μπόλικο καρύδια και κυρίως ψιλοκομμένα!
5. Το καλοκαίρι, με τις κόκκινες ντομάτες απ' τον κήπο μας, φτιάχνουμε φρέσκους μέσα σε λίγα λεπτά!
6. Το κρητικό φτιάχνεται με ρακή και μέλι και τα τελευταία χρόνια γνωρίζει μεγάλη ανάπτυξη.

Καθοδηγούμενη δραστηριότητα (τονισμός)

Μοιράζουμε στους μαθητές την **3η φωτοτυπία** με το τραγούδι **«Κυκλαδίτικο» του Μ. Χατζηδάκι** και τους δίνουμε κάποια στοιχεία για τον συνθέτη, τον ποιητή και το ίδιο το τραγούδι. (π.χ. λεξιλόγιο).

- Λεξιλόγιο:

ο κύρης (οι κύρηδες)	ο πατέρας, ο αρχηγός της οικογένειας
η μαντζουράνα	είδος φυτού
ο κατιφές (οι κατιφέδες)	λουλούδι
το σκαφίδι	η σκάφη, μεταλλική λεκάνη για πλύσιμο ρούχων
«θα σε φάει το φίδι»	Θα τιμωρηθείς
η Μεγαλόχαρη	άλλο όνομα για την Παναγία (μεγάλη / χάρη)
το παραγάδι	όργανο για ψάρεμα

Δραστηριότητα για τον τονισμό

Ακούμε το τραγούδι μια φορά χωρίς να κάνουμε τίποτα, για να το απολαύσουμε!

Στη συνέχεια ζητάμε από τους μαθητές να τονίσουν τις λέξεις που είναι υπογραμμισμένες.

ΚΥΚΛΑΙΤΙΚΟ

Στίχοι: [Νίκος Γκάτσος](#)

Μουσική: [Μάνος Χατζηδάκης](#)

Πρώτη εκτέλεση: [Μανώλης Μητσιάς](#)

Στη Μύκονο, στη Σέριφο, στη Σίκινο, στη Μήλο

πετάς κυπαρισσομηλο κι εγώ πετάω μήλο.

Στην Αμοργό, στην Κίμωλο, στη Νιό, στη Σαντορίνη

μου στέλνεις κιτρολεμονο σου στέλνω μανταρίνι

Παράγγειλα του κύρη σου που πίνει τον καφέ του

να σ' έχει μαντζουράνα του, να σ' έχει κατιφέ του.

Παράγγειλα της μάνας σου που πλένει στο σκαφίδι

να μη σου λέει πικρολογα τι θα τη φάει το φίδι

Να δώσει η Μεγαλοχαρη κι η Παναγιά η Κανάλα

να μεγαλώσεις γρήγορα σαν τα κορίτσια τ' άλλα.

Και τ' Αγιο-Λιός ανήμερα στη Νάξο και στην Πάρο

να δώσει η Καλαμιώτισσα γυναίκα να σε πάρω

Παράγγειλα του κύρη σου που ρίχνει παραγάδι

να 'ρθεί να κουβεντιάσουμε την Κυριακή το βράδυ.

Παράγγειλα της μάνας σου που μοιάζει με βαρέλι

να σε ποτίζει αφρογαλο να σε ταιΐζει μέλι.

Επικοινωνιακή δραστηριότητα

Παιχνίδι Ρόλων

Οι μαθητές βλέπουν όλοι μαζί το [βίντεο](#) από την ελληνική ταινία με τον Θ. Βέγγο στο ρόλο του

σερβιτόρου. Στη συνέχεια, κι αφού σχολιάσουμε για λίγο τη σκηνή προτείνουμε στους μαθητές ένα ευχάριστο παιχνίδι ρόλων:

Τους χωρίζουμε σε ομάδες ανά δύο και τους ζητάμε να παίξουν ο ένας το ρόλο του σερβιτόρου κι ο άλλος το ρόλο του πελάτη. Οι μαθητές χρησιμοποιούν τις σύνθετες λέξεις που *επεξεργάστηκαν* στο μάθημα (τόσο από το μενού της Πηνελόπης όσο και από τα δικά τους μενού).

Δραστηριότητες για εμπέδωση στο σπίτι

Ασκήσεις με το πρόγραμμα **HOT POTATOES**:

- Ένα [σταυρόλεξο](#) για εξάσκηση στην κλίση των ανισοσύλλαβων σύνθετων λέξεων.
- [Άσκηση](#) πολλαπλής επιλογής για εξάσκηση στον τονισμό των σύνθετων λέξεων.
- [Δύο ασκήσεις](#) λεξιλογίου με ιδιωματικές εκφράσεις σχετικές με τη θεματική ενότητα *ελληνική κουζίνα* οι οποίες περιέχουν σύνθετες λέξεις.